

Výsledky výchovy a vzdělávání v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Výchovně-vzdělávací činnosti ve školských zařízeních, které byly předmětem inspekční činnosti v uplynulém školním roce, vycházely většinou z důsledné znalosti problematiky umístěných dětí, s ohledem na jejich aktuální potřeby. Velmi vhodně byly tyto aktivity doplňovány nejrůznějšími formami spolupráce s externími subjekty, které se tak přímo či nepřímo podílely na naplňování dílčích kroků vedoucích k úspěšnému zařazení dětí do samostatného života po opuštění zařízení. Reálné zhodnocení skutečné míry úspěšnosti socializace dětí po jejich odchodu ze zařízení však není možné. Relevantní data pro posouzení jejich úspěšnosti v dospělém a samostatném životě nejsou prakticky k dispozici, a přestože je tomu věnováno v poslední době mnoho akademické pozornosti, v praktické či legislativní rovině tomu tak zatím není a chybí tak ucelený systém podpory pro tuto náročnou etapu jejich života.

Inspekční týmy posuzovaly výsledky výchovně-vzdělávacích činností v navštívených zařízeních na základě stanovených cílů pro jednotlivé děti deklarovaných v programech rozvoje osobnosti a vycházejících z průběžně realizované diagnostiky. Inspektoři se zpravidla setkávali s poměrně dobře zvládnutou pedagogickou diagnostikou, i když komplexní diagnostikou prošlo pouze necelých 29 % dětí. Nutnost zlepšení v této oblasti konstatovali školní inspektoři v 19 % zařízení. Oproti minulým rokům se postupně zlepšují programy rozvoje osobnosti dítěte. Jednotlivá zařízení i v této oblasti spolupracují s odbornými pracovníky, přestože jejich počet a rozložení v rámci dostupnosti není zdaleka ideální. To vše se odráží v poměrně dobře definovaných potížích a potřebách dětí. Poněkud hůře jsou na tom již některá zařízení při stanovování cílů jednotlivých dětí. Nejvíce však zaostává individualizace dílčích činností a jejich vyhodnocování. Zpravidla se totiž setkáváme s převahou skupinových aktivit, ve kterých není příliš mnoho prostoru na konkrétní zaměření s definovanými cíli v rámci resocializace dítěte. Jedná se z největší části o aktivity spojené se zajištěním chodu rodinných či výchovných skupin. Zde je však nutné ozřejmit, že rodinné skupiny v běžných dětských domovech většinou sestávají z dětí nejrůznějšího věku a mnohdy se právě aktivity skupin musí podřídit potřebám těch nejmladších. Takový postup je jistě v pořádku, nicméně naší povinností je sledovat naplňování cílů resocializace a rozvoje každého z umístěných dětí, resp. uspokojování jeho potřeb. Zejména děti od období pubescence jsou vedeny ke stále se zvyšující samostatnosti. Tyto aktivity chápeme jako činnosti, které děti připravují na jejich budoucí odchod do běžného života. Ale současně s tím je jim v kritickém období věnováno méně času z výše uvedených důvodů. Nežádá se totiž stává, že i mladí dospělí, kteří studují a využívají samostatného bytu (včetně samostatného zajištění nákupů, vaření, praní atd.), hovoří o únavě z této „přílišné samostatnosti“. Přesto je pozitivním zjištěním, že mnoho zařízení poskytuje dospělým studujícím velkou míru podpory, když bylo ve sledovaném období v navštívených zařízeních zaznamenáno celkem 135 smluv o prodlouženém pobytu.

Na plnění školních povinností je obecně kladen velký důraz. Zařízení si uvědomují, že vzdělání je jeden z nejdůležitějších vkladů do budoucího života umístěných dětí. Projevuje se to na pravidelné přípravě do školy, nejčastěji s aktivní dopomocí pedagogického pracovníka. Většina zařízení také úzce spolupracuje se školami, kam děti docházejí. V ojedinělých případech, na které ČŠI vždy poukázovala ve svých inspekčních výstupech, bylo zjištěno, že u dětí, které jsou ohroženy školním neúspěchem či rozvojem dílčího hendikepu, zařízení nedostatečně rychle iniciuje vyšetření dítěte ve školském poradenském zařízení. Pokud již dítě má diagnostikovány speciální vzdělávací potřeby, pak je spíše výjimkou, že s doporučeními školského poradenského zařízení jsou seznámeni také pracovníci zařízení a pracují při školní přípravě s dítětem podle těchto doporučení. Dle našich zjištění pouze 18 % ze